

HANDBOEK ZONNEPARKEN EINDHOVEN

EEN WERKDOCUMENT VOOR HET REALISEREN VAN ZONNEPARKEN IN EINDHOVEN

HANDBOEK ZONNEPARKEN EINDHOVEN

EEN WERKDOCUMENT VOOR HET REALISEREN VAN ZONNEPARKEN IN EINDHOVEN

Handboek Collectieve Zonneparken – versie november 2014

Dit handboek is samengesteld door Morgen Groene Energie in opdracht van de gemeente Eindhoven en in samenwerking met HIER opgewekt. Het handboek is vrij te gebruiken door andere lokale duurzame energie-initiatieven. Morgen Groene Energie zorgt voor voortdurende actualisatie van dit handboek op basis van de ervaringen met Zonneparken Eindhoven en de ontwikkelingen rondom de Regeling Verlaagd Tarief. Het handboek wordt verspreid door HIER opgewekt.

SAMENGESTELD DOOR MORGEN GROENE ENERGIE

IN OPDRACHT VAN DE GEMEENTE EINDHOVEN

IN SAMENWERKING MET HIER OPGEWEKT

INHOUDSOPGAVE

OVER DIT HANDBOEK	5
1 WAT ERAAN VOORAF GING	6
2 TIJDLIJN MET ONTWIKKELINGEN	8
3 REGELING VERLAAGD TARIEF IN HET KORT	9
4 JURIDISCHE VOORWAARDEN VOOR DE INSTALLATIE	10
5 ORGANISATIE VAN DE COÖPERATIE	11
6 UITGANGSPUNTEN VOOR DE BUSINESSCASE	13
7 REKENMODEL VOOR VERSCHILLENDE SCENARIO'S	16
8 UITGANGSPUNTEN VOOR DE STATUTEN	17
9 DE AANVRAAG BIJ DE BELASTINGDIENST	20
10 AFSPRAKEN MET DE ENERGIELEVERANCIER	21
11 LOCATIEKEUZE VOOR HET ZONNEPARK	22
12 AANBESTEDING VAN DE INSTALLATIE	24
13 COMMUNICATIESTRATEGIE	26
TOT SLOT	28

Dit handboek is het resultaat van een samenwerkingsproject van Morgen Groene Energie, gemeente Eindhoven en HIER opgewekt. Het doel: zonneparken realiseren in Eindhoven met gebruik van de nieuwe Regeling Verlaagd Tarief die op 1 januari 2014 van kracht werd. In dit handboek nemen we je mee in de aanpak en werkwijze bij het realiseren van het eerste Zonnepark Ouverture op een gemeentegebouw in Eindhoven-Noord.

HIER opgewekt kennisdossiers

Het HIER opgewekt Kennisdossier Verlaagd Tarief op www.hieropgewekt.nl vormde een belangrijke bron van input voor dit handboek. Ook de kennissessies die HIER opgewekt over het thema organiseerde hebben hieraan bijgedragen.

Template voor nieuwe projecten

De gemeente Eindhoven wil graag dat dit handboek een template vormt voor de volgende projecten die we in gang gaan zetten. Uiteindelijk willen we het voor zoveel mogelijk bewoners van Eindhoven mogelijk maken om deel te nemen aan een collectief zonneproject. We zien dit handboek als een levend document dat we aanpassen op basis van de ervaringen die we opdoen bij het realiseren van het eerste en komende projecten. Ook andere coöperaties in de regio en daarbuiten kunnen vrij gebruikmaken van dit handboek, dat gepubliceerd wordt op de websites van gemeente Eindhoven en HIER opgewekt. Morgen Groene Energie zorgt voor voortdurende actualisering van het handboek.

Opbouw van het handboek

Het handboek is opgebouwd uit dertien hoofdstukken over het opstartproces van het eerste zonnepark in Eindhoven. We leggen uit hoe de Regeling Verlaagd Tarief in elkaar zit en hoe we onze businesscase hierop hebben ingericht. We gaan in op de organisatie van de coöperatie en met welke overwegingen we de statuten hebben geschreven. We geven inzicht in onze afspraken met onze leveranciers en de aanbestedingsprocedure. Aan het eind van elk hoofdstuk sommen we de belangrijkste aandachtspunten nog eens op. Ook verwijzen we naar belangrijke documenten die op de website van HIER opgewekt staan.

BELANGRIJK: dit handboek gaat uit van een businesscase zonder btw-afdracht. Hierover zijn we (medio november 2014) nog in discussie met de Belastingdienst. Zie ook hoofdstuk 6.

Betrokken partijen

Ernst van der Leij	Morgen Groene Energie initiatiefnemer en bestuurslid
Hans Rikze	Morgen Groene Energie projectmanager en samensteller handboek
Andries Mulder	Morgen Groene Energie bestuurslid
Alfredo Verboom	Gemeente Eindhoven coördinator duurzame energie
Adriaan de Boer	Gemeente Eindhoven projectcoördinator zonne-energie
Mikke Leenders	Gemeente Eindhoven communicatie
Marieke Wagener	HIER opgewekt projectleider

1 | WAT ERAAN VOORAF GING

Per 1 januari 2014 werd de nieuwe Regeling Verlaagd Tarief van kracht. Morgen Groene Energie ging als een van de eerste coöperaties aan de slag om collectieve energieprojecten voor lokaal opgewekte duurzame energie in Eindhoven mogelijk te maken met de regeling. Met als doel: zonne-energie voor alle bewoners in Eindhoven bereikbaar maken.

Aansluiting met ambities gemeente

Collectieve zonne-energieprojecten sluiten goed aan bij de ambitie van de gemeente Eindhoven om in 2045 energieneutraal te zijn. Het opwekken van duurzame energie kan hieraan – evenals het stimuleren van energiebesparing – een belangrijke bijdrage leveren. Daarnaast heeft de gemeente Eindhoven op dit moment verschillende braakliggende gronden die gebruikt zouden kunnen worden voor het opwekken van duurzame energie. Ook heeft de gemeente een aantal daken in eigendom die hiervoor benut kunnen worden.

Heel Eindhoven aan de zonne-energie

Het uiteindelijke doel van Morgen Groene Energie en de gemeente Eindhoven is om alle postcodes in Eindhoven af te dekken met projecten. Dan heeft iedereen de mogelijkheid om mee te doen. Morgen Groene Energie zorgt voor de invulling en uitvoering van het stadsbrede project. De gemeente faciliteert dit door daken beschikbaar te stellen met ruimte voor 200 tot 400 panelen en enkele velden van 1 à 2 hectare met ruimte voor 2.000 tot 4.000 panelen. Deze zonneweides leveren jaarlijks 0,5 tot 1 Mw aan energie op. Om heel Eindhoven te dekken zijn meer daken en terreinen nodig dan van de gemeente alleen. Ook scholen en bedrijven zouden hun dak 'om niet' (zonder tegenprestatie) beschikbaar kunnen stellen, bijvoorbeeld vanuit doelstellingen om maatschappelijk verantwoord te ondernemen.

Garantstelling gemeente voor het geval dat

Om het eerste project een vliegende start te geven en snel reactie van de overheid te krijgen op onduidelijkheden en de haalbaarheid, hebben Morgen Groene Energie en de gemeente Eindhoven besloten om de eerste installatie te realiseren nog voordat er inschrijvingen zijn. Met de gemeente is een 'achtervang'-overeenkomst afgesproken. Als er niet genoeg animo is voor het project – of de regeling in de praktijk niet werkbaar blijkt – dan neemt de gemeente de installatie over om de opgewekte energie zelf te salderen. Bij nieuwe projecten zijn belangstelling en inschrijvingen voor gebieden leidend voor realisatie.

Handboek voor initiatieven in heel Nederland

Gemeente Eindhoven heeft Morgen Groene Energie de opdracht gegeven om tijdens de realisatie van het eerste collectieve project een handleiding te ontwikkelen die bruikbaar is als generieke template. Voor de ontwikkeling van soortgelijke projecten in Eindhoven zelf, maar ook in de rest van Nederland. Hiervoor werkt Morgen Groene Energie samen met HIER opgewekt, het landelijke platform voor lokale duurzame energie-initiatieven. HIER opgewekt helpt initiatieven met het ontwikkelen en delen van kennis, zowel online als offline. Zo organiseert HIER opgewekt kennissessies door heel Nederland – zoals over het Verlaagd Tarief – en ontsluit die kennis weer via de kennisdossiers online.

2 | TIJDLIJN MET ONTWIKKELINGEN

Hieronder zijn de belangrijkste ontwikkelingen sinds de start van het project Zonneparken Eindhoven op een tijdslijn weergegeven.

Periode	Ontwikkeling	Betrokken
Juli 2013	Eerste formele berichten over de Regeling Verlaagd Tarief	Ministerie van Economische Zaken (EZ)
September 2013	Kenniscluster over zonneparken en de Regeling Verlaagd Tarief	HIER opgewekt
December 2013	Eerste officiële overeenkomst voor de realisatie van zonneparken in Eindhoven HIER opgewekt Kennisdossier Verlaagd Tarief online	MGE/ Gemeente Eindhoven HIER opgewekt
Januari 2014	Regeling Verlaagd Tarief opengesteld Start met handboek collectieve zonneparken Start bijhouden blog over ervaringen Ontwikkeling businesscase Toezegging locatie eerste zonnepark Start aanbesteding PV-installatie	Ministerie van EZ MGE HIER opgewekt MGE/Energie-U Gemeente Eindhoven MGE
Februari 2014	Keuze communicatiebureau Opstellen marketing- en communicatieplan Definitieve keuze installateur Fysieke beschikbaarstelling eerste locatie Opstellen statuten postcoderooscoöperatie	MGE/ Gemeente Eindhoven MGE Gemeente Eindhoven MGE
Maart 2014	Opening eerste Zonnepark op Ouverture Website www.zonneparkeneindhoven.nl live Start promotie en ledenwerving project Informatiebijeenkomst voor geïnteresseerden Oplevering eerste versie handboek Brief naar Belastingdienst over fiscale kwesties	MGE/ Gemeente Eindhoven MGE
Maart/april 2014	Vier kennissessies over de Regeling Verlaagd Tarief in Rotterdam, Eindhoven, Zwolle en Utrecht	HIER opgewekt
Mei 2014	Paneeldelen Zonnepark Ouverture uitverkocht Kamerbrief minister Kamp over fiscale kwesties	MGE Ministerie van EZ
Juni 2014	Zonnepark Ouverture ontvangt eerste officiële aanwijzing voor Verlaagd Tarief	Belastingdienst
September 2014	Algemeen Overleg Decentrale Energie biedt geen uitsluitel fiscale kwesties Eis voor tweede aansluiting van tafel	Ministerie van EZ
Oktober 2014	MGE ontvangt brief dat 21% btw betaald moet worden Uitzending EenVandaag over kwesties rondom Regeling Verlaagd Tarief/Energieakkoord	Belastingdienst MGE

3 | REGELING VERLAAGD TARIEF IN HET KORT

Sinds 1 januari 2014 komen leden van coöperaties en verenigingen van eigenaren (vve's) in aanmerking voor een belastingkorting van 7,5 cent/kWh op gezamenlijk opgewekte hernieuwbare energie. Deze regeling geldt voor kleinverbruikers die samen eigenaar zijn van een productie-installatie en die in een zogenoemde 'postcoderoos' rondom deze productie-installatie wonen. Hieronder lichten we de regeling in het kort toe. Meer informatie is te vinden in het HIER opgewekt Kennisdossier Regeling Verlaagd Tarief (www.hieropgewekt.nl/kennis).

Verrekening van de korting

De korting van 7,5 cent per kWh (inclusief btw gaat het om 9 cent) wordt verrekend met de persoonlijke energierekening van de leden. De korting geldt alleen voor het eigen verbruik, dat niet hoger mag zijn dan 10.000 kWh per jaar. De energieleverancier van het lid verrekent de belasting vervolgens met de Belastingdienst.

Verskil met salderen op eigen dak

Deelnemers kunnen in de praktijk ongeveer 17,5 cent per kWh (inclusief btw) die ze met de installatie opwekken salderen op hun eigen energierekening. Dit levert minder op dan investeren in zonnepanelen op eigen dak, waarvoor je het volledig bedrag van ongeveer 22 cent mag salderen. Iemand die bijvoorbeeld met tien zonnepanelen deelneemt aan een zonnepark die ongeveer 2.300 kWh per jaar opleveren, kan zo'n € 400,- van zijn energierekening aftrekken. Bij eenzelfde vermogen op je eigen dak kan je ongeveer € 500,- aftrekken. Aan de andere kant is dan de investering per kWh over het algemeen ook hoger.

“Er doen veel pessimistische geluiden de ronde over het realiseren van zonneparken en het Verlaagd Tarief: niets kan. Er zijn inderdaad veel valkuilen te omzeilen en de haalbaarheid staat onder druk. Maar onze filosofie is altijd kijken naar wat er wél kan.”

>> Ernst van der Leij in het blog van Morgen Groene Energie in het HIER opgewekt Kennisdossier Verlaagd Tarief (www.hieropgewekt.nl/kennis)

Voorwaarden voor deelname

Particuliere kleinverbruikers kunnen aanspraak maken op het Verlaagd Tarief. Dit mogen in principe alleen natuurlijke personen zijn, geen rechtspersonen (vof, bv, nv). Voor ondernemers gelden enkele restricties (zie hieronder). Deelnemers moeten lid zijn van een coöperatie of vve die gerelateerd is aan de productielocatie van de opwekinstallatie en ze moeten in een aangrenzende postcode van de productielocatie wonen.

Verruiming voor ondernemers

Coöperaties komen in aanmerking voor de regeling mits het ondernemersaandeel niet groter is dan 5%. Als meer dan 5% ondernemers deelnemen, kan de belastinginspecteur toch een aanwijzing geven, mits de coöperatie naar zijn oordeel nog steeds een voldoende particulier karakter heeft (een coöperatie 'van en voor particulieren'). Per 1 januari 2015 kunnen ook kleine ondernemers aanspraak maken op de belastingkorting. Wel geldt de restrictie dat één ondernemer maximaal 20% van het totale kapitaal van de coöperatie mag inbrengen. Dit heeft de Tweede Kamer besloten in het Algemeen Overleg Energie op 2 juli 2014.

>> Lees meer over het Verlaagd Tarief in factsheet 1. De regeling in het kort in het HIER opgewekt kennisdossier Verlaagd Tarief (www.hieropgewekt.nl/kennis)

Niet vergeten dat

- ...de regeling geldt voor kleinverbruikers die in de postcoderoos rond de installatie wonen
- ...je moet afwegen of eigen zonnepanelen meer voordeel opleveren dan collectieve
- ...ondernemers onder bepaalde voorwaarden gewoon mee mogen doen

4 | JURIDISCHE VOORWAARDEN VOOR DE INSTALLATIE

Om aanspraak te kunnen maken op het verlaagd belastingtarief moet de productie-installatie voor collectieve opwek aan enkele juridische voorwaarden voldoen. Hieronder lichten we de belangrijkste toe.

Economisch en juridisch eigendom

De productie-installatie moet economisch en juridisch eigendom zijn van de coöperatie. Dit houdt in dat de leden van de coöperatie als eigenaren over de installatie moeten kunnen beschikken en er als enige economisch belang bij hebben. Dit doet recht aan het uitgangspunt van de regeling dat leden niet alleen de afnemers van de opgewekte stroom zijn, maar dit ook collectief met hun eigen installatie hebben opgewekt.

Roerend of onroerend goed

De vraag of zonnepanelen roerend of onroerend zijn, is van belang voor de eigendomsvraag. Een installatie die voor langere tijd op een dak geplaatst is, wordt gezien als onroerend goed. Dan kun je te maken krijgen met het 'natrekkingsprobleem': mocht de gebouweigenaar failliet gaan, dan kan een curator de eigendom van de installatie claimen. Dit kun je oplossen door een recht van opstal te vestigen via de notaris. Hiermee splits je de eigendom van de installatie van het gebouw.

“Over de vraag of zonnepanelen roerend of onroerend goed zijn kun je discussiëren. Als een installatie bedoeld is om ergens voor langere tijd te blijven liggen, is het in principe onroerend goed. Dan is het verstandig om een recht van opstal op te vestigen.”

>> Michel Chatelin tijdens een kennissessie van HIER opgewekt

>> Lees de visie van Michel Chatelin het artikel 'Zonnepanelen, van wie zijn we eigenlijk?' in het Kennisdossier Verlaagd Tarief van HIER opgewekt (www.hieropgewekt.nl/kennis).

Financiering van de installatie

Voor de financiering van de installatie gelden geen voorwaarden. Belangrijk is wel dat de coöperatie altijd eigenaar van de installatie blijft, ongeacht de financieringsvorm. De individuele leden kunnen zelf financiering regelen voor hun deelname. We kunnen ons voorstellen dat gemeenten in de toekomst vriendelijke financieringsvoorwaarden creëren voor deze vorm van deelname in duurzame-energieprojecten. Net zoals dat ook gebeurt voor investeringen in zonnepanelen op eigen dak met lage rentetarieven. We zijn met de gemeente Eindhoven in gesprek over een vergelijkbare lening en tarief voor collectieve zonneparken.

Geen stapeling rijkssubsidie

Het stapelen van rijkssubsidies voor de productie-installatie is niet toegestaan. Als gebruikgemaakt wordt van de Regeling Verlaagd Tarief, mag er geen andere rijksondersteuning (zoals de SDE+) in het spel zijn. In het geval van overname van een bestaande installatie, mag deze installatie ook niet in het verleden met rijkssubsidie gefinancierd zijn. Gemeentelijke en provinciale subsidies zijn wel toegestaan in combinatie met de regeling.

>> Lees meer over dit onderwerp in factsheet 4. De productie aspecten in het HIER opgewekt kennisdossier Verlaagd Tarief (www.hieropgewekt.nl/kennis)

Niet vergeten dat...

...de installatie **áltijd** juridisch en economisch eigendom moet zijn van de coöperatie
...de je de Regeling Verlaagd Tarief niet mag combineren met andere rijksondersteuning

5 | ORGANISATIE VAN DE COÖPERATIE

Zonnepark Ouverture is het eerste zonnepark in Nederland dat met een 'postcoderooscoöperatie' is gerealiseerd. Hieronder leggen we de basisprincipes voor de organisatie van onze coöperatie uit.

Elke locatie een eigen coöperatie

Voor elke nieuwe productielocatie richt Morgen Groene Energie een nieuwe 'productiecoöperatie' in de bijbehorende postcoderoos op. Het bestuur van de coöperatie wordt in eerste instantie gevormd door het bestuur van de faciliterende 'koepelcoöperatie', in dit geval Morgen Groene Energie. Andersom krijgen de productiecoöperaties ook invloed op het beleid van Morgen Groene Energie als koepel voor deze projecten. Deze structuur heeft vooral tot doel om zo snel en efficiënt mogelijk heel Eindhoven te dekken met productiecoöperaties. De individuele productiecoöperaties kunnen altijd besluiten om zich in de toekomst anders te organiseren.

“De koepelcoöperatie moet iets worden van iedereen. De coöperatiegedachte is er tenslotte op gestoeld dat initiatieven bottom-up ontstaan; mensen moeten het zelf willen.”

>> Onno van Bekkum van CO-OP Champions in het blog van Morgen Groene Energie in het HIER opgewekt Kennisdossier Verlaagd Tarief (www.hieropgewekt.nl/kennis)

Rechtsvorm van de coöperatie

Als rechtsvorm voor de coöperatie hebben we gekozen voor een coöperatie U.A. (uitgesloten aansprakelijkheid). De leden van de coöperatie zijn door deze rechtsvorm beschermd tegen rechtstreekse vorderingen met betrekking tot de installatie en de toepassing van het verlaagde tarief.

Ledenovereenkomst

De productiecoöperatie sluit een overeenkomst met haar leden. In deze ledenovereenkomst is onder meer vastgelegd voor welk percentage een lid deelneemt in de betreffende productie-installatie. Dit percentage correspondeert met het aandeel in de totale energieopbrengst dat het lid mag aftrekken van de energierekening.

>> De Ledenovereenkomst voor Zonnepark Ouverture, en een ander voorbeeld van een ledenovereenkomst is te vinden in het HIER opgewekt Kennisdossier Verlaagd Tarief (www.hieropgewekt.nl/kennis).

Relatie met de energieleverancier

We gaan ervan uit dat de leden van de coöperatie allemaal lid zijn van dezelfde energieleverancier, voor zowel het te salderen deel als de rest van hun eigen gebruik. Dit is dezelfde energieleverancier die ook de opgewekte stroom van de coöperatie afneemt. We zijn van mening dat werken met meerdere energiebedrijven de businesscase onhaalbaar maakt. Daarom vragen wij leden over te stappen naar Current. De wet laat dit vrij.

De energieleverancier draagt zorg voor de verrekening van het aandeel opgewekte energie op de energierekening van de leden. We zijn het contract met Current aangegaan voor vijf jaar met stilzwijgende verlenging, zodat de coöperatie na vijf jaar zou kunnen besluiten met een andere leverancier in zee te gaan. Wij komen hiermee naar onze mening tegemoet aan de eis van vrije leverancierskeuze die de Autoriteit Consument en Markt (ACM) stelt.

Regeling voor vertrekkende leden

Voor leden die hun lidmaatschap in de coöperatie willen opzeggen moet er een uitstapmogelijkheid zijn, bijvoorbeeld in geval van verhuizing. Wanneer leden buiten de postcodeeroos verhuizen, kunnen zij niet langer profiteren van de regeling en dus geen lid meer zijn van de coöperatie. Dan is het verstandig om de paneeldelen te verkopen. In het reglement is vastgelegd hoe de inleg van leden op ieder moment wordt gewaardeerd. Leden die binnen de postcodeeroos verhuizen kunnen uiteraard wel blijven deelnemen.

>> De Waardetabel voor verkoop van de paneeldelen van Zonnepark Ouverture is te vinden in het HIER opgewekt Kennisdossier Verlaagd Tarief (www.hieropgewekt.nl/kennis).

Verkoop van paneeldelen

Leden kunnen hun aandeel binnen de coöperatie verkopen aan een ander natuurlijk persoon die aan de voorwaarden van de regeling voldoet. Om dit te faciliteren is het verstandig dat de coöperatie een lijst van potentiële geïnteresseerden aanlegt voor vrijkomende paneeldelen. Zo kan de coöperatie een eigen 'markt' ontwikkelen. Het is ook mogelijk dat andere leden hun bestaande aandeel willen uitbreiden. Als er een koepelcoöperatie ontstaat, zou uitwisseling ook binnen de koepel kunnen plaatsvinden.

Tijdelijke overname door coöperatie

Daarnaast is het verstandig dat de coöperatie een initiële financiële buffer heeft om vrijkomende paneeldelen tijdelijk op te vangen. Bijvoorbeeld in geval van overlijden van een lid waarvan de erfgenamen geen deel meer willen uitmaken van de coöperatie. Dan kan de coöperatie tijdelijk paneeldelen in bezit nemen totdat een andere koper is gevonden.

Verdere uitgangspunten voor de statuten van de coöperatie zijn in detail uitgewerkt en beargumenteerd in hoofdstuk 8 **UITGANGSPUNTEN VOOR DE STATUTEN**.

>> Lees meer over dit onderwerp in factsheet 3. Organisatorische aspecten in het HIER opgewekt kennisdossier Verlaagd Tarief (www.hieropgewekt.nl/kennis)

Niet vergeten dat...

- ...je met een coöperatie U.A. voorkomt dat leden persoonlijk aansprakelijk zijn**
- ...samenwerken met één energieleverancier bijdraagt aan een positieve businesscase**
- ...er een uitstapmogelijkheid moet zijn voor leden die buiten de postcodeeroos verhuizen**

6 | UITGANGSPUNTEN VOOR DE BUSINESSCASE

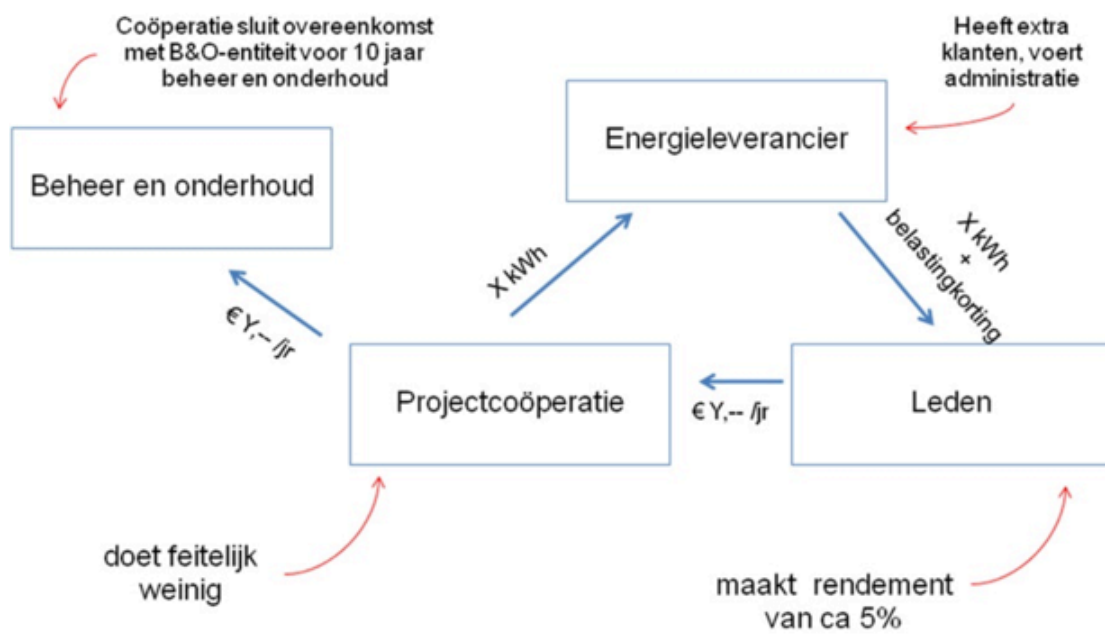
Hieronder leggen we uit welke uitgangspunten en interpretaties van de regeling aan onze businesscase ten grondslag liggen. Onderstaande financiële constructie maakt 'extern' salderen volgens ons redelijk in lijn met investeren in eigen zonnepanelen.

Rendement en terugverdientijd

Wil deze regeling succes hebben, dan moet de businesscase volgens ons een rendement op de investering van globaal 4-6% opleveren, met een terugverdientijd van maximaal tien jaar. Dit omdat de wetgever de 'garantie' op de Regeling Verlaagd Tarief op dit moment niet langer verzekert dan tien jaar¹. Voor 'winddelen' geldt een vergelijkbare terugverdientijd. Ook de locatie zal tien jaar of langer beschikbaar moeten zijn voor de productie-installatie. Het 4-6% rendement wordt uiteraard pas behaald na een langere periode (wij gaan uit van twintig jaar).

Financiële constructie van de businesscase

Een belangrijk streven is om de prijs van de door de productiecoöperatie geleverde kWh gelijk te laten zijn aan de prijs van de aan de leden aangeleverde kWh (exclusief energiebelasting). Dit 'compensatiebedrag' willen we afspreken op 0 cent. Dit minimaliseert de btw en maximaliseert het rendement voor de leden. De businesscase zit dan als volgt in elkaar:

Inkoop en levering van de energie

We gaan er in de businesscase van uit dat we tot een akkoord komen met leveranciers over het 'nulmodel': opgewekte en geleverde stroom hebben dezelfde prijs, 0 cent. De energieleverancier draagt zorg voor alle administratie, zonder extra kosten voor de coöperatie. Voor het eerste zonnepark hebben we onder deze voorwaarden een overeenkomst gesloten met Current.

¹ Op 11 2014 november schrijft minister Kamp in een brief aan de Tweede Kamer dat hij mogelijk bereid is de termijn te verlengen naar vijftien jaar. Samen met het ministerie van Financiën worden nu enkele casussen doorgerekend om te bepalen of de haalbaarheid met de huidige termijn inderdaad onvoldoende is.

In de brief van 11 november 2014 heeft minister Kamp om onduidelijke redenen bepaald dat voor gebouwen met een grootverbruikaansluiting geen extra tweede aansluiting nodig is, maar voor gebouwen met een kleinverbruikaansluiting wel.

Kosten voor netbeheer en de aansluiting

Netbeheer Nederland heeft bepaald dat voor zowel de groot- als de kleinverbruikinstallatie (tot 3X80A) van zonneparken geen transporttarief (ook capaciteitstarief genoemd) verschuldigd is. Door de Regeling Verlaagd Tarief ontstaat een nieuw soort aansluiting: zogenoemde 'zuivere productieaansluitingen'. Hiervoor geldt dus geen transporttarief, maar alleen het aansluittarief en de jaarlijkse kosten voor netbeheer en meterhuur. Hierdoor zijn de jaarlijkse kosten voor netbeheer beperkt. De lokale netbeheerder kan hierover meer informatie geven. Wij hebben hierover goede afspraken gemaakt met netbeheerder ENDINET. Wij waren wel verplicht om voor de installatie van Zonnepark Ouverture een aparte aansluiting te laten maken op het net. Ook al was er een bestaande 3x80 aansluiting voor het gebouw.²

Kosten voor beheer en onderhoud

We gaan er in de businesscase van uit dat we zowel onderhoud als exploitatie uitbesteden aan derden. De leden betalen per paneeldeel een jaarlijks bedrag voor onderhoud, (net)beheer en verzekeringen. Dit bedrag is in het huidige model vastgesteld op 6 euro.

Overeenkomst met de installateur

Met de installateur is op basis van de voorspelde energieopbrengst een opbrengstgarantie overeengekomen. Mocht de installatie de voorspelde prestatie niet halen, dan betaalt de installateur een 'penalty' aan de coöperatie van € 0,16 exclusief btw per 'verloren' kWh. Ook de onderhoud- en beheerkosten zijn integraal onderdeel van de overeenkomst. De installateur is verantwoordelijk voor de monitoring en het onderhoud van de installatie.

“Met een package deal creëren we meer business voor de installateur en minder lasten voor de coöperatie.”

>>> Hans Rikze in het blog van Morgen Groene Energie in het HIER opgewekt Kennisdossier Verlaagd Tarief (www.hieropgewekt.nl/kennis)

Verzekering op de energieopbrengst

Om het rendement op de investering zeker te stellen, heeft Morgen Groene Energie ook een energieopbrengstverzekering afgesloten. Deze verzekering garandeert een afgesproken opbrengst van de installatie in geval van calamiteiten of faillissement van de installateur of leveranciers. Ook is een aansprakelijkheidsverzekering afgesloten voor het geval dat de installatie schade berokkent aan derden, bijvoorbeeld door een weggewaaid zonnepaneel.

Garantie op de installatie

De garantie op de gebruikte onderdelen in de installatie is vastgesteld op twintig jaar. Zowel voor de panelen als voor de omvormers (die gemiddeld tien jaar meegaan). Dit betekent dat de coöperatie geen geld hoeft te reserveren voor vervanging van onderdelen.

Afspraken over beschikbaarstelling

Als we de installatie na tien jaar zouden moeten afbreken, is het rendement afhankelijk van de opbrengst van de installatie op dat moment. Die zou met een economische levensduur van totaal 25 jaar dan nog 15 jaar mee kunnen. Bij verkoop zal de opbrengst gezien de snelle technologische ontwikkelingen niet erg hoog zijn. Het is slim om hierover financiële afspraken te maken met de partij die het dak of veld beschikbaar stelt. Door bijvoorbeeld een compensatiebedrag af te spreken bij opzegging van het opstalrecht.

² In de brief van 11 november 2014 heeft minister Kamp om onduidelijke redenen bepaald dat voor gebouwen met een grootverbruikaansluiting geen extra tweede aansluiting nodig is, maar voor gebouwen met een kleinverbruikaansluiting wel.

Overige kosten voor realisatie en beheer

Bij de realisatie en het beheer van de coöperatie komen verder de volgende kosten kijken:

- Kosten voor communicatie en marketing om het park te verkopen.
- Gevolgen van contractonderhandelingen met het energiebedrijf, zoals het compenseren van lopende vaste contracten bij andere energieleverancier(s).
- De certificering van de opgewekte energie met 'Garanties van Oorsprong' (GvO's).
- Jaarlijkse opgave van een ledenverklaring met het opgewekte vermogen met lid.
- Jaarlijks vaststellen dat het lid (nog) voldoet aan de voorwaarden van de regeling.
- Huishoudelijke kosten voor de coöperatie.

Financiering van de installatie

Wij gaan ervan uit dat de installatie volledig wordt gefinancierd met de inleg van de leden in de productiecoöperatie. Wij zien deze inleg als een kapitaalstorting die deelnemers moeten opgeven in Box 3 van de inkomstenbelastingopgave. Van btw is dan geen sprake. Het zou wenselijk zijn om leden externe goedkope financieringsmogelijkheden te bieden voor hun inleg – bijvoorbeeld door de gemeente of woningbouwvereniging – zodat ook mensen met een kleine beurs kunnen deelnemen in het project.

BELANGRIJK: onduidelijkheid rondom fiscale aspecten

Een halfjaar na de realisatie van het zonnepark en het verkrijgen van de aanwijzing voor het Verlaagd Tarief hebben we nog geen akkoord van de Belastingdienst op onze financiële constructie en interpretatie van de btw. Op 13 oktober 2014 ontvingen we een brief waarin de Belastingdienst liet weten dat zowel over de inleg van de deelnemers in de coöperatie als over de opgewekte elektriciteit 21% btw betaald moet worden. Dit staat haaks op onze eigen interpretatie van de regeling, waarin we uitgingen van een kapitaalstorting die vrijstaat van btw en een verrekening van de opgewekte energie met de geleverde energie. We maken ons hard voor een wijziging van deze beslissing.

Wij adviseren dan ook om pas nieuwe zonneparken op te zetten wanneer duidelijkheid over deze kwestie is. Dit omdat wij van mening zijn dat als afdracht van btw moet plaatsvinden, de nu al krappe business-case nagenoeg onhaalbaar zal zijn.

>> Lees de nieuwste informatie in het **HIER** opgewekt Kennisdossier Verlaagd Tarief (www.hieropgewekt.nl/kennis)

>> Lees meer over dit onderwerp in factsheet 5. Financiële aspecten in het **HIER** opgewekt kennisdossier Verlaagd Tarief (www.hieropgewekt.nl/kennis)

Niet vergeten dat...

...dat het Verlaagd Tarief vooralsnog niet langer gegarandeerd wordt dan tien jaar

...je met een 'nultarief' voor opgewekte en geleverde stroom de btw kunt minimaliseren

...de energieleverancier de coöperatie de administratie uit handen kan nemen

...je zowel onderhoud, beheer en energieopbrengst kan onderbrengen bij de installateur

...met verzekeringen en garanties risico en kosten voor de leden kunt minimaliseren

...we nog werken aan een oplossing voor de fiscale (btw-)kwesties rondom de regeling

7 | REKENMODEL VOOR VERSCHILLENDE SCENARIO'S

In samenwerking met Energie-U heeft Morgen Groene Energie een generiek rekenmodel ontwikkeld, dat te vinden is in het HIER opgewekt Kennisdossier Verlaagd Tarief (www.hieropgewekt.nl/kennis). Het model bevat meerdere (variabele) parameters, waaronder:

- opbrengst per paneel;
- bedrag van de totale investering;
- dezelfde prijs voor opgewekte en geleverde stroom aan de leden;
- kosten voor onderhoud en verzekering;
- stijging van de energieprijzen.

Rekenmodel Zonnepark Overture

Het hiervan afgeleide **REKENMODEL OUVERTURE** voor het eerste zonnepark is te vinden in het HIER opgewekt Kennisdossier Verlaagd Tarief (www.hieropgewekt.nl/kennis). Alle bovengenoemde parameters zitten ook in dit rekenmodel. Aanpassing van deze bedragen zie je terug in het rendement. De in de constructie genoemde rekeneenheden zijn de eenheden per paneeldeel. Wij rekenen in onze businesscase steeds met een eenheid van 250 WP per paneeldeel.

Het rekenmodel laat de verschillende rendementen zien bij stoppen/doorlopen van de belastingteruggave na tien jaar. Bij stoppen van de regeling (uitgaande van een gelijkblijvende stroomprijs) daalt het rendement na tien jaar van 6,2% naar 2,34%. Dit is niet heel aantrekkelijk voor potentiële deelnemers. Daarom pleiten wij ervoor de gegarandeerde periode te verlengen naar ten minste vijftien jaar.

Uit de vele gesprekken die wij met potentiële deelnemers hebben blijkt ook dat de terugverdientijd van tien jaar een belemmering vormt voor deelname. Voor ten minste 60% van de serieuze belangstellenden was dit de reden om niet deel te nemen.

>> Kijk voor een voorbeeld van een berekening in het HIER opgewekt Kennisdossier Verlaagd Tarief (www.hieropgewekt.nl/kennis).

Niet vergeten...

...verschillende scenario's mogelijk zijn, afhankelijk van de looptijd van de regeling
...veel mensen een terugverdientijd van tien jaar nog steeds onacceptabel vinden

8 | UITGANGSPUNTEN VOOR DE STATUTEN

Het coöperatiemodel is ontwikkeld door Morgen Groene Energie. Vervolgens zijn de statuten geschreven door coöperatiedeskundigen Onno van Bekkum (CO-OP Champions) en John Nillesen (Centro Cooperativo), in samenwerking met notaris René Clumpkens (De Brauw Blackstone Westbroek). Deze statuten zouden model kunnen staan voor alle andere coöperaties die vanuit dezelfde gedachtegang vergelijkbare productiecoöperaties willen oprichten. Bij het ontwikkelen van het model en het schrijven van de statuten zijn onderstaande keuzes gemaakt.

>> De Voorbeeld Statuten van Zonnepark Ouverture en een ander voorbeeld van statuten voor een coöperatie zijn te vinden in het HIER opgewekt Kennisdossier Verlaagd Tarief (www.hieropgewekt.nl/kennis).

Zelfstandigheid productiecoöperatie

Een echte coöperatie kun je niet top-down neerzetten. Tegelijkertijd ontstaan sommige processen niet vanzelf. Daarom is Morgen Groene Energie 'moeder' van Zonnepark Ouverture, die zo snel mogelijk de 'navelstreng' wil doorknippen. De opzet is om de leden van het zonnepark een coöperatie aan te bieden waar ze alleen maar 'ja' op hoeven te zeggen, maar waar zij wel volledige beslissingsbevoegdheid over hebben. Ouverture is het eerste coöperatieve zonnepark met de postcoderoosregeling. Daarom moet het mogelijk zijn om bij voortschrijdend inzicht dingen aan te passen.

“De statuten zijn flexibel ingericht. Dat zie ik helaas niet bij alle coöperaties terug. Ik kom statuten tegen die alle macht bij oprichtende leden leggen, die alle winst in eigen zak steken én een fee vragen van de leden. De cowboys van coöperatieland.”
>> Onno van Bekkum in het blog van Morgen Groene Energie op HIER opgewekt

Commitment Morgen Groene Energie

Morgen Groene Energie stelt haar kennis en ervaring ter beschikking van de productiecoöperatie. De statuten zijn zo ingericht (artikel 2.3.e.) dat de productiecoöperatie Morgen Groene Energie bij ingrijpende beslissingen eerst moet betrekken. Zodat Morgen Groene Energie vanuit haar ervaring eerst kan adviseren.

Koepelcoöperatie

De businesscase die Morgen Groene Energie beoogt, gaat uit van de schaalvoordelen van een overkoepelende organisatie. De marges zijn dun, dus is efficiëntie van groot belang. Dit kan bereikt worden met een koepelcoöperatie die bepaalde taken en diensten verricht voor meerdere productiecoöperaties. Denk aan de ledenadministratie, contracten met leveranciers, onderhouden, verzekeren, het opmaken van jaarstukken. De statuten (artikel 2.3.d.) voorzien in de mogelijkheid tot lidmaatschap van een koepelcoöperatie. Zo'n koepel bestaat nog niet en is bewust nog niet opgericht. Eerst moet het aantal coöperatieve zonneparken in de regio vermenigvuldigen. Vervolgens kunnen we kijken of hier draagvlak voor is. Morgen Groene Energie draagt graag bij aan het proces tot oprichting van een Noord-Brabantse, of zelfs landelijke koepelcoöperatie. Beëindiging van het lidmaatschap van de koepelcoöperatie kan via een besluit in de ledenvergadering.

Single purpose koepelcoöperatie

Het lijkt ons verstandig om van deze koepelcoöperatie een 'single purpose' coöperatie te maken: specifiek voor het faciliteren van coöperatieve zonneparken. Er zijn al koepels van energiecoöperaties met een andere focus. Zo kunnen brede koepelcoöperaties uiteenlopende ondersteuningsbehoeftes vervullen op gespecialiseerde terreinen.

Brede doelstelling

De doelstelling van de productiecoöperatie is bewust breed geformuleerd (artikel 2.2). Het primaire doel is leden om collectief te laten salderen, sinds januari 2014 mogelijk met de Regeling Verlaagd Tarief. Hiervoor is een coöperatie vereist. Maar om de coöperatie niet te beperken in haar mogelijkheden, is de doelstelling breder gedefinieerd. Leden kunnen zelf bepalen hoe groot en breed ze hun eigen coöperatie willen maken. Een coöperatief zonnepark kan zo uitgroeien tot een brede lokale duurzame energiecoöperatie.

Paneeldelen

Bij toetreding gaan leden een overeenkomst aan met de coöperatie. Morgen Groene Energie heeft ervoor gekozen dat leden zich in de installatie inkopen met 'paneeldelen' (artikel 3). Een paneeldeel geeft recht op een bepaald deel van de elektriciteitsproductie van de opwekkingsinstallatie. De coöperatie is eigenaar van de installatie. De opbrengst van de verkoop van de paneeldelen wordt gebruikt voor de financiering van de belangrijkste investering van de coöperatie: het aankopen en plaatsen van de installatie. Naast de aanschafprijs voor het paneeldeel zijn leden jaarlijks een bedrag verschuldigd voor de kosten die de coöperatie maakt voor onderhoud, verzekering en beheer. Meer details over de paneeldelen, ook over eventuele verkoop, zijn opgenomen in het reglement. Over de fiscale uitwerking van de paneeldelen wordt nog overlegd met de Belastingdienst (zie hoofdstuk 6 **UITGANGSPUNTEN VOOR DE BUSINESSCASE**).

>> Het Paneeldelen reglement van Zonnepark Ouverture is te vinden in het HIER opgewekt Kennisdossier Verlaagd Tarief (www.hieropgewekt.nl/kennis).

Overige (geld)middelen

De statuten bieden verschillende mogelijkheden om aanvullende geldmiddelen te verwerven voor de kosten die de coöperatie jaarlijks/periodiek maakt: entreegeld voor nieuwe leden, jaarlijkse contributies, provisie over diensten die leden van de coöperatie kunnen afnemen, en bijzondere heffingen. Aan het einde van de levensduur van de installatie rijst de vraag: bouwen we een nieuwe? In de statuten is de mogelijkheid ingebouwd (artikel 3.3) dat leden niet het volledige bedrag voor paneeldelen in één keer op tafel hoeven te leggen. Dit maakt het voor leden die financieel wat minder ruimte hebben toch mogelijk om te participeren. Wellicht kan de coöperatie hiervoor extern een lening afsluiten tegen aantrekkelijke condities, bijvoorbeeld bij de gemeente.

Lidmaatschap

Om gebruik te maken van de Regeling Verlaagd Tarief mogen volgens de wet alleen particulieren/natuurlijke personen lid zijn van de coöperatie. Een klein deel van de leden mag ondernemer zijn. De statuten voorzien in die mogelijkheid (artikel 4.1). Bij de statuten hoort een ledenovereenkomst waarin de belangrijkste rechten en plichten van de leden zijn vastgelegd. Zo moeten leden die ondernemer zijn geworden dit melden bij de coöperatie.

Oprichting

Een coöperatie moet wettelijk opgericht worden door ten minste twee leden. Bij de Kamer van Koophandel moet ten minste één bestuurder worden geregistreerd. Om de oprichting te bespoedigen treden bij Ouverture twee leden van het bestuur van Morgen Groene Energie op als oprichtende leden en oprichtingsbestuur. Kort na de oprichting van de coöperatie volgt een ledenvergadering waarin de nieuwe leden besluiten over het bestuur: blijven dat – voorlopig – de twee bestuursleden van Morgen Groene Energie, zijn er andere geïnteresseerden, of wil men het bestuur helemaal zelf invullen?

Algemene ledenvergadering en bestuur

Er is een algemene ledenvergadering en een bestuur. De ledenvergadering benoemt, schorst en ontslaat het bestuur. Voor besluiten tot statutenwijziging, ontbinding van de coöperatie en enkele andere besluiten die de continuïteit van de coöperatie bepalen, is een tweederde meerderheid van de stemmen nodig in een vergadering waarin ten minste tweederde van de leden aanwezig (of vertegenwoordigd) zijn. Zo is het meestal geregeld.

Als de koepelcoöperatie in beeld komt, kan de ledenvergadering besluiten om de bestuurders van de koepelcoöperatie als bestuur voor de eigen coöperatie te laten fungeren (artikel 9.2). Dit hoeft uiteraard niet. Voor de efficiëntie en de kosten kan het prettig zijn. En het ontzorgt de leden. Hoe dan ook blijft de beslissingsbevoegdheid bij de leden. Als zij later weer een eigen bestuur wensen, kan de ledenvergadering daartoe besluiten. De statuten bieden ook de mogelijkheid (niet verplicht) om elektronisch te stemmen en te vergaderen.

Controle van de boeken

De statuten voorzien nu in een minimale variant van financiële controle: de kascontrolecommissie. Een raad van toezicht zou overdreven zijn op deze schaal. De kascontrolecommissie rapporteert aan de ledenvergadering. Mocht het nodig zijn, dan kan zij zich laten ondersteunen door een accountant of andere deskundige (artikel 16.3).

Winstverdeling

Een coöperatie mag winst uitkeren aan leden, maar standaard is ingebouwd dat de winst wordt toegevoegd aan de reserves. Mocht de ledenvergadering besluiten tot uitkering van winst aan leden, dan gebeurt dit naar rato van paneeldelen. Hieraan is één beperking verbonden: slechts voor zover de paneeldelen volledig zijn betaald, maakt het lid aanspraak op een overeenkomstig deel van de winst (artikel 16.6).

>> Lees meer over dit onderwerp in factsheet 5. De financiële aspecten in het HIER opgewekt kennisdossier Verlaagd Tarief (www.hieropgewekt.nl/kennis)

Niet vergeten dat...

...de beslissingsbevoegdheid over de coöperatie te allen tijde bij de leden moet liggen

...het altijd mogelijk moet zijn de statuten bij voortschrijdend inzicht aan te passen

...een koepelcoöperatie schaalvoordelen voor productiecoöperaties kan opleveren

...een coöperatie opgericht moet worden door minimaal twee leden

9 | DE AANVRAAG BIJ DE BELASTINGDIENST

De aanvraag voor het Verlaagd Tarief loopt via de Belastingdienst. Het aanvraagformulier is te vinden op www.belastingdienst.nl (zoek op 'Verlaagd Tarief'). Tot nu toe hebben drie coöperaties een officiële aanwijzing gekregen, waaronder Zonnepark Ouverture.

Aanwijzing van de Belastingdienst

De coöperatie moet aan de energieleverancier van de leden – in ons geval Qurrent – kunnen aantonen en verklaren dat de leden voldoen aan de voorwaarden van de regeling. Dit gebeurt met een geschiktheidsverklaring, 'aanwijzing' genoemd in termen van de Belastingdienst. Deze aanwijzing stelt de energieleverancier in staat om het verlaagd belastingtarief toe te passen.

Toetsing van de leden

De wet schrijft voor dat maximaal 5% van het belang in de coöperatie in handen van niet-natuurlijke personen, bijvoorbeeld ondernemers, mag zijn. Ook woningbouwcorporaties kunnen geen lid van de productiecoöperatie zijn. De Belastingdienst heeft aangegeven dat zij bij het toekennen van de aanwijzing de leden hierop toetst en dit in principe elk jaar kan herhalen.

Verruiming deelname ondernemers

Tijdens een kennissessie van HIER opgewekt in Eindhoven gaf de Belastingdienst aan dat ondernemers die het karakter van de coöperatie niet wezenlijk veranderen wel gezien kunnen worden als natuurlijke personen. Bijvoorbeeld zzp'ers of ondernemers die privé willen deelnemen. Dan mag in elk geval niet meer dan 1/3 van het adres dat meedoet met de regeling in gebruik zijn voor de onderneming. Ook is het verstandig om de stroomrekening op naam van een natuurlijk persoon te zetten.

Naar verwachting zullen de meeste zzp'ers dus worden toegelaten tot de regeling. Ook mensen die al panelen op hun eigen dak hebben (en vanwege terugvragen van de btw volgens de wet ondernemer zijn) worden binnen de regeling geaccepteerd als natuurlijk persoon. Ondernemers die een bv bezitten maar hun privéstromrekening op eigen naam hebben staan, kunnen naar onze mening privé ook als natuurlijke personen deelnemen.

“De Belastingdienst heeft de deelnemers nauwkeurig getoetst. Daar zitten ook ondernemers bij, maar omdat zij privé meedoen, is dit geen bezwaar. Fijn dat we na de vele discussies de aanwijzing zwart op wit hebben.”

>>> Ernst van der Leij in het blog van Morgen Groene Energie in het HIER opgewekt Kennisdossier Verlaagd Tarief (www.hieropgewekt.nl/kennis)

Ondernemers in Zonnepark Ouverture

Aan het Zonnepark Ouverture nemen diverse soorten ondernemers deel, voor een aandeel ver boven de 5%. Omdat de Belastingdienst na onderzoek kon vaststellen dat deze deelnemers het 'particuliere karakter' van de coöperatie niet aantasten, verleende het de aanwijzing. Hiermee was Zonnepark Ouverture het eerste park dat een aanwijzing van de Belastingdienst ontving.

Meldingsplicht voor de leden

Mocht de status van de leden zodanig veranderen dat de Belastingdienst oordeelt dat zij niet meer aan de voorwaarden voldoen, dan hebben alle leden geen recht meer op het Verlaagd Tarief. Het is dus heel belangrijk dat de coöperatie dit goed bewaakt. Ons contract met de leden bevat een verklaring waarmee zij aangeven wel/geen ondernemer te zijn. Leden zijn verplicht om een verandering in de situatie binnen twee weken te melden bij de coöperatie.

Niet vergeten dat...

- ...de Belastingdienst jaarlijks kan toetsen of de leden voldoen aan de voorwaarden
- ...als ondernemers aantoonbaar privé meedoen, het percentage hoger mag zijn dan 5%
- ...als leden niet (meer) aan de voorwaarden voldoen, de regeling voor alle leden vervalt

10 | AFSPRAKEN MET DE ENERGIELEVERANCIER

De coöperatie verkoopt de opgewekte duurzame stroom aan een energiebedrijf, die deze stroom in mindering brengt op de energierekening van de leden. De coöperatie moet over de voorwaarden onderhandelen met de energieleverancier.

Overstap naar één energieleverancier

We geloven dat het model alleen haalbaar is als alle leden overstappen naar dezelfde energieleverancier, die opgewekte energie afneemt en verrekent op de energierekening van de leden. Met verschillende energieleveranciers afspraken maken zou de businesscase onhaalbaar en onnodig ingewikkeld maken. Bovendien heb je als coöperatie een goede onderhandelingspositie richting de leverancier als je een hoop klanten meebrengt, die ook gas afnemen en vastrecht betalen.

Nultarief opgewekte en afgenomen stroom

Een belangrijke doelstelling in de onderhandelingen was dat de prijs die de coöperatie ontvangt voor de opgewekte stroom gelijk is aan de prijs die het lid voor zijn afgenomen energie betaalt. Met dit 'nultarief' beperken we de btw die betaald moet worden tot een minimum, belangrijk om de businesscase haalbaar te maken.

Energieleverancier verzorgt administratie

Daarnaast is afgesproken dat Current alle administratie rondom de energielevering en verrekening van de belastingkorting voor de coöperatie verzorgt. Current int ook de jaarlijkse bijdrage voor onderhoud en beheer. Zo houden we de lasten voor de coöperatie zo laag mogelijk en kan die zich volledig richten op de leden. Als er in de toekomst sprake is van een koepelcoöperatie kunnen de lasten voor coöperaties nog verder afnemen.

“We nemen praktisch alle administratie uit handen van de coöperatie. Dat heeft impact op onze systemen, maar daar zijn we flexibel in. Als nieuw energiebedrijf kunnen we deze ontwikkeling vanaf het begin meenemen bij de inrichting van onze bedrijfsvoering.”

>> Daan Grooten van Current in het blog van Morgen Groene Energie in het HIER opgewekt Kennisdossier Verlaagd Tarief (www.hieropgewekt.nl/kennis)

Overeenkomst voor vijf jaar

We hebben een overeenkomst gesloten met Current voor vijf jaar. Na vijf jaar kan de coöperatie besluiten om met een andere leverancier in zee te gaan. Current was de enige partij die bereid was het contract conform onze wensen in te vullen. Inmiddels zijn ook andere energieleveranciers bereid tot soortgelijke overeenkomsten.

>> Lees meer over dit onderwerp in factsheet 4. De productie aspecten in het HIER opgewekt kennisdossier Verlaagd Tarief (www.hieropgewekt.nl/kennis)

Niet vergeten dat...

- ...overstappen naar één leverancier goed is voor je onderhandelingspositie**
- ...de energieleverancier de coöperatie een hoop werk uit handen kan nemen**
- ...je de mogelijkheid moet inbouwen om in de toekomst te veranderen van leverancier**

11 | LOCATIEKEUZE VOOR HET ZONNEPARK

Voor het realiseren van een collectief zonnepark is een locatie nodig die geschikt is voor de installatie en gedurende langere tijd beschikbaar is. Dit kan een groot dak zijn of een braakliggend terrein. Een dak is minder complex, omdat hiervoor geen vergunning nodig is en er vaak geen bestemmingsplan voor is. In dit hoofdstuk komt aan bod waaraan je moet denken bij het kiezen van een locatie.

Zonnepark op een dak

Voor het plaatsen van zonnepanelen op een dak is meestal geen vergunning nodig, behalve als het gaat om beschermde stads- of dorpsgezichten en monumentale panden. Wel moet men zich houden aan richtlijnen die door de overheid zijn opgesteld, zoals het Bouwbesluit en elektrotechnische normen als de NEN1010. Voor het eerste zonnepark in Eindhoven stelde de gemeente het dak van wijkcentrum Blixems beschikbaar.

Zonnepark op een veld

Voor het plaatsen van zonnepanelen op een veld moet altijd een bouwvergunning worden aangevraagd. Hiervoor moet met de gemeente bekeken worden of het bouwplan in lijn is met het bestemmingsplan. Als het bouwplan in strijd is met het bestemmingsplan, dan kan de gemeente in sommige gevallen van het bestemmingsplan afwijken met een ontheffing. Gemeente Eindhoven stelt voor komende projecten mogelijk ook velden beschikbaar.

Recht van opstal

Bij een dakinstallatie moet een recht van opstal worden overeengekomen met de eigenaar van het gebouw. Hiermee stel je zeker dat de installatie gedurende de afgesproken periode gebruik mag maken van het dak. Daarnaast leg je in een recht van opstal een aantal andere zaken vast, zoals het overdrachtsrecht en wie aansprakelijk is voor welke schade.

>> Het Voorbeeld Recht van opstal van Zonnepark Ouverture is te vinden in het HIER opgewekt Kennisdossier Verlaagd Tarief (www.hieropgewekt.nl/kennis).

Afdekken financiële risico's

Ook voor veldinstallaties is een contract nodig met betrekking tot de gebruiksduur van het veld en de financiële gevolgen wanneer om wat voor reden dan ook besloten wordt om de installatie op te breken. Omdat de coöperatie weinig risico kan lopen, moeten grote financiële risico's afgedekt worden door de gemeente, wanneer deze zou besluiten de beschikbaarstelling van een locatie te beëindigen.

“Als geen haalbare case mogelijk is met het verlaagd belastingtarief, dan koopt gemeente Eindhoven de installatie van de coöperatie en gaat achter de meter salderen. Dankzij die zekerheid konden we nu al zo snel van start en lopen de deelnemers in de coöperatie geen onacceptabele risico's.”

>> Ernst van der Leij in het blog van Morgen Groene Energie in het HIER opgewekt Kennisdossier Verlaagd Tarief (www.hieropgewekt.nl/kennis)

Ook voor zonneparken op daken moet je goede afspraken maken. Voor Zonnepark Ouverture hebben we een 'achtervang'-overeenkomst met de gemeente Eindhoven, voor het geval dat de Regeling Verlaagd Tarief niet werkbaar blijkt. Dan neemt de gemeente de installatie over om de opgewekte energie te salderen op de energierekening van de gebruiker van het gebouw.

Vragen die je moet stellen

Per type project en locatie spelen andere locatieafhankelijke aspecten mee. De volgende vragen zijn relevant:

- Wat is de optimale/mogelijke zonoriëntatie voor de installatie?
- Zijn er obstakels die schaduw geven?
- Bij een bestaand dak: wie is de eigenaar?
- Is een recht van opstal nodig?
- Is het dak sterk genoeg om de panelen en constructie te dragen?
- Wanneer is onderhoud van het dak nodig?
- Hoe lang gaat het huidige dak nog mee?
- Wat is het beleid en wat zijn de bestemmingsplannen van de gemeente?
- Ligt er een bestaand kabeltracé waarop kan worden aangesloten en heeft dit voldoende capaciteit voor de installatie?
- Bij een veld: wat is de draagkracht en hoe moet het systeem gefundeerd worden?
- Zorg voor voldoende ruimte rondom de installatie voor onderhoud, zoals grasmaaier.
- Werk leidingen zorgvuldig weg zodat dieren er niet bij kunnen.

>> Lees meer over dit onderwerp in factsheet 3. Organisatorische aspecten in het HIER opgewekt kennisdossier Verlaagd Tarief (www.hieropgewekt.nl/kennis)

Niet vergeten dat...

...voor zonnedak vaak geen vergunning nodig is, maar voor een zonneweide/-veld wel

...je bij de gemeente checkt of het bestemmingsplan in strijd is met het bouwplan

...je bij een dak een recht van opstal moet afsluiten om het gebruik zeker te stellen

...je financiële risico's moet afdekken voor het geval een locatie ingetrokken wordt

...gemeenten mogelijk bereid zijn de installatie over te nemen voor eigen gebruik

...je vooraf de juiste vragen stelt over de geschiktheid van het dak of veld

12 | AANBESTEDING VAN DE INSTALLATIE

Voor de aanleg van de zonne-installatie zijn we een aanbestedingsprocedure gestart. Hieronder zetten we de uitgangspunten voor de aanbesteding uiteen.

The winner takes it all

We hebben de installatie aanbesteed vanuit het principe 'the winner takes it all'. De kandidaat die de aanbesteding voor de eerste installatie wint, mag ook de volgende collectieve zonneprojecten aanleggen die we in Eindhoven gaan realiseren. De eerste aanbidding is dus een investering in het totale project.

Openheid over de calculatie

Voorwaarde was dat de gekozen installateur volledige openheid geeft over de calculatie waarop de aanbidding is gebaseerd. Alle volgende aanbiddingen moeten op basis van dezelfde calculatiemethode plaatsvinden. Morgen Groene Energie krijgt de mogelijkheid om de calculatie voor elk nieuw project te controleren. Hierdoor kunnen we ook beoordelen of de installateur uitgaat van gezonde prijzen en een gezonde marge.

Voorwaarden en keuze van aanbieders

We hebben gekozen voor regionale aanbieders die hun sporen al verdiend hebben met het aanleggen van grote installaties. Daarnaast willen we overtuigd zijn dat de bedrijven in financieel opzicht gezond waren. Als een installateur in de nabije toekomst failliet zou gaan, dan wordt Zonneparken Eindhoven daar ook de dupe van. Na uitgebreide voorstudie hebben we een vijftal leveranciers uitgenodigd voor de aanbestedingsprocedure.

Belangrijke andere voorwaarden

1. De installateur geeft een 95% opbrengstgarantie op het aangeboden elektrisch vermogen (aantal kWh per jaar).
2. Bij het niet realiseren van dit vermogen betaalt de installateur een 'penalty' aan de coöperatie van € 0,16 exclusief btw per 'verloren' kWh.
3. Een onderhoudscontract voor ten minste een periode van tien jaar.
4. Garantie op de panelen van minstens twintig jaar en op omvormers minstens tien jaar, indien mogelijk ook twintig jaar net zoals bij Zonnepark Ouverture.
5. De componenten en dan met name de zonnepanelen moeten verzekeraar zijn. Dit betekent dat bij het in gebreke blijven van de garantie, bijvoorbeeld door faillissement van de leverancier en/of fabrikant, de verzekeringsmaatschappij van de coöperatie de vervanging van panelen vergoedt. En het opbrengstverlies dat hierdoor ontstaat.
6. In de prijsvergelijking hanteren we de prijzen per kWh geleverd vermogen als criterium.
7. Niet alleen de prijs was doorslaggevend. Ook andere aspecten, zoals kwaliteit van organisatie, gebruikte materialen, garantie op onderdelen, organisatie van onderhoud en innovatief vermogen voor de toekomst werden in de definitieve keuze meegenomen.

Resultaat van de aanbesteding

De aanbestedingsprocedure leidde tot de keuze voor een kwalitatief zeer goede aanbidding die volledig in de businesscase van de coöperatie paste. Door een maximale opbrengstgarantie hoeft de coöperatie in de toekomst weinig tot geen extra investeringen te doen. Mede omdat ook de omvormers in ons geval een garantieperiode van twintig jaar hebben. Normaal gesproken moeten omvormers tijdens een installatielevensduur van twintig jaar minimaal één keer vervangen worden.

>> Lees meer over dit onderwerp in het artikel "Collectieve inkoop gaat niet om de prijs" in het HIER opgewekt Kennisdossier Verlaagd Tarief (www.hieropgewekt.nl/kennis)

Niet vergeten dat...

- ...je met het principe 'the winner takes it all' scherpe aanbiedingen kunt stimuleren
- ...het verstandig is om openheid te vragen over de calculatie
- ...het slim is om te controleren of aanbieders financieel gezond zijn
- ...je een opbrengstgarantie kunt afspreken met de installateur
- ...je de installatie en opbrengst kunt verzekeren voor faillissement van de aanbieder
- ...niet alleen de prijs, maar ook kwaliteit belangrijk is voor de keuze van installateur

Het project Zonneparken Eindhoven moet met en door leden van de productiecoöperatie(s) gerealiseerd worden. Daarom heeft de werving van leden de hoogste prioriteit. Samen met de gemeente Eindhoven en communicatiebureau CONNECT heeft Morgen Groene Energie hiervoor een communicatiestrategie bepaald, die we hieronder kort uiteenzetten.

>> Het Marketing- en communicatieplan van Zonnepark Overture is te vinden in het HIER opgewekt Kennisdossier Verlaagd Tarief (www.hieropgewekt.nl/kennis).

Communicatiedoel

Zonneparken Eindhoven is een lokaal en collectief energie-initiatief. In de nadruk op het lokale en collectieve schuilt meteen de belangrijkste uitdaging voor de communicatie: het creëren van collectief draagvlak voor dit project bij particulieren woonachtig in de postcoderozen van het project.

Doelgroep

Het project is bedoeld voor particulieren die om wat voor reden dan ook geen zonnepanelen op hun eigen dak kunnen of willen leggen of te weinig oppervlakte hebben op hun eigen woning, maar wel willen investeren in zonne-energie. Daarbij is het noodzakelijk dat de particulier woont in de postcoderoos (de viercijferige postcode plus aangrenzende postcodes) van de productie-installatie. Gemeente Eindhoven en Morgen Groene Energie vinden het belangrijk om alle inwoners van Eindhoven een kans te geven. Daarom willen we op korte termijn zoveel mogelijk postcodes in Eindhoven afdekken met productielocaties.

Proces voor deelname

- Deelnemers worden lid van de productiecoöperatie, een wettelijke voorwaarde om de opgewekte energie te mogen verrekenen met het jaarlijkse energieverbruik van de deelnemer.
- Deelnemers kopen minimaal één paneeldeel of meerdere paneeldelen. De bovengrens voor deelname ligt op circa 85% van het jaarlijkse verbruik.
- Deelnemers switchen van de huidige energieleverancier naar de leverancier van de coöperatie. Eventuele uitstapkosten worden tot een maximaal vast te stellen bedrag aan het lid betaald door de coöperatie.
- De energieleverancier brengt de door de panelen opgewekte energie (naar rato van de inleg) in mindering op het jaarlijkse energieverbruik van de leden.
- De energieleverancier brengt kosten voor verzekering, onderhoud en beheer van de panelen en de administratieve zaken in rekening bij de leden via een jaarlijkse contributie per paneeldeel.
- Als leden verhuizen naar een postcode buiten de postcoderoos of een andere belangrijke reden hebben om uit te stappen, dan kunnen zij de zonnepanelen onder voorwaarden verkopen aan de markt van de coöperatie.

Voordelen voor leden

- Door te investeren in duurzame energie dragen leden bij aan een gezondere leefomgeving voor toekomstige generaties.
- Het plezier van investeren in zonne-energie zonder 'gedoe', omdat de coöperatie alle randzaken regelt.
- Besparen op jaarlijkse energiekosten omdat de opgewekte zonne-energie verrekend wordt met de rest van het energieverbruik.
- De investering in zonnepanelen levert een jaarlijkse rendement van 4-6% op.

“Gemak is een belangrijke trigger om mee te doen. Veel mensen hebben wel de behoefte om iets te doen voor het milieu, maar komen zelf niet in actie. Daar spelen wij op in; de coöperatie neemt al het werk uit handen. Mensen hoeven niets te doen én profiteren van het financiële voordeel.”

>> Mirjam van Riel van CONNECT in het blog van Morgen Groene Energie op HIER opgewekt

Communicatieaanpak

Omdat zonnepanelen op eigen dak mogelijk een hoger rendement opleveren dan deelname in een collectief project, willen we potentiële deelnemers goed voorlichten. De beste strategie lijkt ons om wijkprojecten op te zetten om te bepalen of het eigen dak wel of niet geschikt is voor zonne-energie, of dat eventueel een combinatie mogelijk is. Om te bepalen of een dak geschikt is voor zonne-energie kan gebruikgemaakt worden van de Zonatlas (www.zonatlas.nl), die ook voor Eindhoven beschikbaar is. Morgen Groene Energie heeft veel ervaring met zonnepanelen bij particulieren en kan bewoners hierover goed adviseren.

Communicatieactiviteiten

We lanceren een website met informatie en inschrijvingen voor de hele doelgroep in Eindhoven. Op de website kunnen bezoekers een keuze maken tussen zonnepanelen op eigen dak of investeren in een externe locatie. Ze kunnen op de website berekenen wat de potentiële opbrengst is bij verschillende scenario's. We genereren publiciteit voor het project en de website op verschillende niveaus:

- 1) op gemeentelijk niveau met:
  - a) publiciteit in lokale media
  - b) publiciteit op sociale media
  - c) publiciteit via Duurzaam Eindhoven
  - d) samenwerking met Zonatlas via koppeling aan de website

- 2) op projectniveau met bijeenkomsten door:
  - a) o.b.v. inschrijvingen op de website te bepalen wat de meest kansrijke gebieden zijn
  - b) informatieavonden te organiseren nabij nieuwe projectlocaties
  - c) 'schouwingen' te doen bij mensen die geïnteresseerd zijn in panelen op eigen dak. Morgen Groene Energie geeft persoonlijk advies en voorlichting aan belangstellenden. Bij serieuze belangstelling ontvangen zij van de installatiepartner van Morgen Groene Energie een aantrekkelijke concurrerende aanbieding.

- 3) op buurtniveau 'early adopters' en 'innovators' faciliteren draagvlak te creëren met:
  - a) ontwikkeling van folders/hand-outs om leden laagdrempelig mee te benaderen
  - b) het opzetten/faciliteren van lokale activiteiten om leden te werven.
  - c) 'crowdfunding' via social media, met name voor de grote installaties.

Samenwerking met Current

Ook op het gebied van communicatie slaan we de handen ineen met energieleverancier Current. Hun expertise en ervaring met marketingcampagnes en -middelen zetten we in om de doelgroep zo effectief mogelijk te benaderen.

>> Lees meer over dit onderwerp in het HIER opgewekt kennisdossier Communicatie (www.hieropgewekt.nl/kennis)

Niet vergeten dat...

- ...communicatie belangrijk is voor het creëren van draagvlak voor projecten
- ...je geïnteresseerden goed moet voorlichten over de verschillende mogelijkheden
- ...voor sommige mensen zonnepanelen op het eigen dak meer kan opleveren
- ...je met Zonatlas kunt bepalen of een dak geschikt is voor zonne-energie
- ...je leden meeneemt in de opeenvolgende stappen die komen kijken bij deelname
- ...gemak een belangrijk voordeel is van deelname aan een collectief zonneproject
- ...je met een website kunt inventariseren voor welke locaties interesse is
- ...je kunt profiteren van de communicatievoorzieningen van samenwerkingspartners

Het lijkt haalbaar om een realistisch scenario te ontwikkelen voor de uitrol van Zonneparken Eindhoven – zeker op gebouwen – op basis van de nieuwe wetgeving Regeling Verlaagd Tarief. Wel ervan uitgaande dat we een oplossing voor de fiscale (btw-)kwesties met de Belastingdienst overeenkomen.

Zelfs nu blijkt in gesprekken met belangstellenden dat de terugverdientijd van tien jaar vaak een grote barrière is voor deelname. Als daar nog btw bij zou komen – wat zou leiden tot een nog langere terugverdientijd tot buiten de gegarandeerde periode van de regeling – dan wordt de regeling naar ons idee geen succes. We hebben dit project nu gerealiseerd op bijna volledige non-profit basis. De businesscase biedt geen ruimte voor extra posten.

Het is nu aan alle bewoners van Eindhoven om deze projecten tot een succes te maken. We geloven dat we alle voorwaarden hiervoor hebben gecreëerd.

“Ik verwacht nog steeds een positieve uitkomst op de btw. Dat zou een doorbraak betekenen voor lokale duurzame energie-initiatieven. Dan komen er in Zuidoost-Brabant – en waarschijnlijk in heel Nederland – een heleboel zonneparken bij.”

Ernst van der Leij van Morgen Groene Energie in een blog op HIER opgewekt

We willen alle vrijwilligers van Morgen Groene Energie, de medewerkers van de gemeente Eindhoven, Qurrent, HIER opgewekt, CONNECT, Onno van Bekkum en John Nillesen, ENDINET en de installateur Eigenenergie.net bedanken voor hun formidabele inzet. Zonder hun flexibiliteit en medewerking was het niet mogelijk geweest om Zonnepark Ouverture op zulke korte termijn te realiseren.

Je vindt dit handboek digitaal, met alle bijlagen in het HIER opgewekt Kennisdossier Verlaagd Tarief op www.hieropgewekt.nl/kennis. Updates van het handboek worden hier ook geplaatst.